

IRODALOM
MŰVÉSZET
TÁRSADALOMTUDOMÁNY

2021. május-június | 5-6. szám

Alapítási év: 1934
LXXXVII. évfolyam
2021. május–június
5–6. szám

Főszerkesztő:

Berényi Emőke
(hid@forumliber.rs)

Szerkesztők:

Benedek Miklós
Dancsó Andrea
Herédi Károly
Losonczi-Kelemen Emese
Oláh K. Tamás
Orovec Krisztina
Sági Varga Kinga

Főmunkatársak:

Bakos Petra
Čudić, Marko
Faragó Kornélia
Harkai Vass Éva
Jung Károly
Ladányi István
Lovas Ildikó
Náray Éva
Ózer Ágnes
Vickó Árpád
Virág Gábor

Lektor/korrektor:

Dancsó Andrea

Tördelés:

Losonczi-Kelemen Emese

Design:

Kabách Edina

Nyomda:

Sajnos, Újvidék

Tartalomjegyzék

- 3 **Oláh K. Tamás:** Nyolc haiku (versek)
- 5 **Bencsik Orsolya:** A nyugdíjas virág- és levélszappanbuborék-készítő mester (esszé)
- 8 **Ninkov K. Olga:** A tizedik gyerek. A 80 éves Csernik Attila gyermekirodalmi illusztrációi kapcsán (esszé)
- 20 A betűgyári Kísérlet (**Gyurkovics Virág** interjúja **Csernik Attilával**)
- 33 **Molnár T. Eszter:** Csipkerózsika nem álmos (novella)
- 36 **Bíró Tímea:** Tacskó vagyok, de nem hülye (novella)
- 39 **Dudás Robert:** Várakozás; Keserű (rövidprózák)
- 41 **Szilágyi Zsófia:** Neville Longbottom, a kétbalkezes varázsló – A *Harry Potter* és a magyar iskolaregények (tanulmány)
- 61 **Miro Gavran:** A bölcs bagoly és a ravasz róka (bábjáték) (Varga Viktória fordítása)
- 75 **Berta Csongor:** Romlott napok (drámarészlet)

- 84 Jasminka Petrović:** A nyár, amikor megtanultam repülni (regényrészlet) (Kecskés Ildikó fordítása)
- 90 Silviya Šesto:** A kövér lány (regényrészlet) (Orovec Krisztina fordítása)
- 94 Jelena D. Lalatović:** Az irodalmi díjak és a (női) kamaszregény-hagyomány – a (poszt)jugoszláv kánon felé (tanulmány) (Jódal Kálmán fordítása)
- 110 Losoncz Márk:** A történelmi szingularitás és a holokauszt (tanulmány)
- 135 Soós Kinga:** Hegemónia és retorika – útban a társadalmi működés retorikai megalapozása felé (fordítói jegyzet)
- 138 Ernesto Laclau:** Politikai retorika (tanulmány) (Soós Kinga fordítása)
- 164 Bereti Gábor:** Európa és az Unió (esszé)
- 174 Patócs László:** „E prófé megír” (kritika) (Orcsik Roland: *Legalja*)
- 179 Szarvas Melinda:** „Ki tiltja meg, hogy elmondjam, mi bántott hazafelé menet?” (kritika) (Terék Anna: *Háttal a napnak*)
- 185 Tomić Glória:** Keresni és felfedezni (kritika) (Nagy Abonyi Árpád: *Hermész tenyerén*)
- 189 Patyerek Réka:** Perspektívaváltás (kritika) (Lovas Ildikó: *Amikor Isten hasba rúg*)

A fedőlapon és a számban **Csernik Attila** meseillusztrációit közöljük.

BENCSEK ORSOLYA

A nyugdíjas virág- és levélszappanbuborék- készítő mester

Csernik Attila gyerekrajzaihoz, gyerek- és betűmintáihoz

Csernik Attila gyerekrajzaiból, akárcsak a gyerekkorból, hiányzik az idő. Nincsenek évek, hónapok, helyettük viszont vannak évszakok, a természet erős, félreérthetetlen jeleivel: a búzakaralászokkal, a pipacsokkal, a szőlőfürtökkel és a szúrós fejű vadgesztenyékkel. És vannak az álmok. Meglepődve veszem tudomásul, hogy ennyi év távlatából, komoly *Mézeskalács*-olvasói múlttal rendelkezve, csöppet sem unalmas a hó, az eső vagy a szikrázó napsütés uralta világba vetett létezők (gyerekek, felnőttek, állatemberek) ismerős tevékenységsorozatai: a korcsolyázás, a hóemberépítés, a szüretelés, az aratás, a fára mászás, az avarsöprés, a repülés. Vajon hány gyerekre jut egy felnőtt? Hány emberre egy állat? Hányszor ölt magára emberruhát egy madárka? Hogyan és miért lesz az embereknek méregzöld és levendulaszínű virágokból szárnyuk, ha időnként szárnyak nélkül is össze-vissza repkednek? Nem csak hintákon meg repülőgépeken. Nem csak ablakokból kizuhanva. Padlásfeljárókról, fészerekről, fák ágairól leugorva. Véletlenül vagy készakarva. Egykor termékeny virágok és nyíló levelek haláltáncát utánozva. Csernik Attila, a nemzetközi, az exjugoszláv és a vajdasági magyar képzőművészeti szcena egyedüli virág- és levélszappanbuborék-készítő mestere, a természet racionalizmusát végül sok-sok álomba kollácsolja. Az álmok pedig régi kerteket, udvarokat, szántóföldeket és egy toronyházat (alatta játszótér, homokozó, hinta) imitálnak. Miközben gyerekrajzain, meseillusztrációin

mindenki (emberek, állatok, növények, tárgyak) a semmiben (az egykori Pannon-tenger helyén) lebeg, mégis, egyedül a gyerekek természetes létevékenysége ez. Csernik Attila óriási tüdejével már hosszú évtizedek óta fújja, csak fújja köréjük a virág- és levél-szappanbuborékokat. Vajon honnan szerez be ennyi mosogatószeret, ennyi glicerint és cukrot? Vajon gazdag ember ez a Csernik Attila? Jól fizették a *Mézeskalács* illusztrátoraként? Vagy nem járt drága butikokba vásárolni, hanem magának szitázott, festett ruhákat? Azóta is ilyen ruhákban jár? Hogy már messziről fel lehet ismerni alakját, a Csernik Attila-i formát a kis- és nagyutcákon? Vajon a Topolyai-tó (Csernik Attila és az amatőr festő nyugdíjasoknak tartott, nyugdíjas művésztelepének szakrális helye) vizével méri tele hatalmas flakonjait? Maradt még egyáltalán víz a Topolyai-tó medrében, vagy lassan már maga is egykorivá válik, mint a Pannon-tenger? Úgy képelem, drótból készült szappanbuborék-fújókáját apám sárga, tizenhat literes háti permetezőjéhez hasonlatos eszközbe, műanyag flakonba dugja, de mielőtt beledugná, a meghatározott arányok (valójában titkos recept) alapján összekevert anyagoknak egy teljes napon át kell elegyedniük. Szerintem Juhász Erzsébet ismerte ezt a receptet. Amikor Attila aludt, vagy éppen a *Mézeskalács* szerkesztőségébe telefonált, a felesége is belefújt a drótból készült szappanbuborék-fújókába. Ilyenkor az álmok változékony alakzatai a toronyház tizedik emeletéről a régi házhoz röpitették Erzsit. Sokáig nem tudtam, hogy van a régi ház vidéken és van az itthon, a város, Újvidék. A toronyház tizedik emeletéről, így képelem el, így meséli el Em öccse anyja gyerekkönyvében, egy örökkévalóság, míg leér a lift. A tizedik emelet fölött már csak a betontető van, meg az ég. És egy ideje Erzsi és Em.

Csernik Attiláról, a legnagyobb magyar avantgárd művész, Kassák Lajos immár nyugdíjas, vidékre vonult tanítványáról mindenki tudja, hogy rajong a betűkért. És annak örül, ha gyerekrajzain, mese- és gyerekkönyv-illusztrációin a betűket nézve nem olvasunk ki szavakat, a szavakhoz nem illesztünk jelentést. Nagy huncut ez a Csernik Attila, sokszor annyira összekuszálja a betűket vagy össze-vissza kollácsolja őket, hogy sehogyan se lehet szavakat, mondatokat kiolvasni belőlük. Olyan girbegurbán ír, mint egy gyerek. Szerintem ő nem is felnőtt! Máskor viszont

nagy cégérre írja, hogy vegyes kereskedés JUHÁSZ FERENC TOPOLYA FŐ UTCA 89, de tudjuk, hogy ezt csak a felesége (nem a magyarországi költő, hanem a vajdasági magyar boltos lányának) kedvéért csinálja. Kifigyeltem, ha a nyugdíjas Kassák-tanítvány nem írhat, festhet, nyomtathat betűt, akkor intenzívebben működteti a virág- és levél-szappanbuborékok fűjását. A gyerekrajzain a sok kis lebegő, ragasztott levél vagy virág (sokszor dimenzió, finom részletek nélküli pacákként fújva a képekre) a betűket helyettesítik. Mit csináljak, hogyan állítsam le magam, hogy a millió százszorszép, bizonytalan nemzetségbe tartozó, kozmikus virágot és a millió erezet nélküli levelet ne akarjam mondatokká olvasni? Hiszen tisztában vagyok azzal, hogy én – Juhász Erzsit követve – csak szavakból és történetzilánkokból tudom kipergetni mindazt, ami Csernik Attila gyerekrajzain a semmiben lebeg. Gyerek- és betűmintáiban mégis együtt van a minden. És azért van együtt, mert a világ egyedüli virág- és levélszappanbuborék-készítő mestere nem felnőtt, hanem gyerek.

Hívom apámat, pattanjon biciklire, tekerjen el Csernik Attilához, kérdezze meg gyorsan tőle, hogyan lehet gyerekként nyugdíjasnak lenni. Ha beszédes kedvében találja, azt is szedje ki belőle, ne nekem kelljen mindent kitalálni, mi a baj a felnőttekkel.

(A szövegben Juhász Erzsébet-allúziók is vannak.)

Számunk szerzői

- BENCSIK Orsolya** (1985) író, egyetemi oktató
BERETI Gábor (1948) irodalmár, esszéista
BERTA Csongor (1992) színész, rapper
BÍRÓ Tímea (1989) költő, újságíró
CSERNIK Attila (1941) képzőművész, grafikus
DUDÁS Robert (1997) író, költő
GAVRAN, Miro (1961) próza- és drámaíró, költő
GYURKOVICS Virág (1988) újságíró
JÓDAL Kálmán (1967) író, műfordító
KECSKÉS Ildikó (1993) műfordító
LACLAU, Ernesto (1935–2014) politikatörténész, filozófus
LALATOVIĆ, Jelena D. (1994) irodalomtörténész
LOSONCZ Márk (1987) filozófus
MOLNÁR T. Eszter (1976) író, biológus
NINKOV K. Olga (1964) művészettörténész
OLÁH K. Tamás (1990) költő, teatrológus, dramaturg
OROVEC Krisztina (1982) műfordító, újságíró
PATÓCS László (1986–2021) író, irodalomtörténész
PATYEREK Réka (1996) kritikus, tanár
PETROVIĆ, Jasminka (1960) író
ŠESTO, Silvija (1962) író
SOÓS Kinga (1991) doktorandusz
SZARVAS Melinda (1988) kritikus, irodalomtörténész
SZILÁGYI Zsófia (1973) irodalomtörténész, egyetemi oktató
TOMIĆ Glória (1996) költő
VARGA Viktória (1988) pedagógiai asszisztens

A szám megjelenését a Szerb Köztársaság Művelődési és Tájékoztatási Minisztériuma, a Tartományi Művelődésügyi, Tömegtájékoztatási és Vallási Közösségi Titkárság, a Magyar Nemzeti Tanács, Újvidék Város Önkormányzata, a Bethlen Gábor Alap, valamint a Nemzeti Kulturális Alap támogatta.

A jelen folyóiratban szereplő tartalmak nem feltétlenül tükrözik a kiadványt támogató Újvidék Város Önkormányzatának hivatalos álláspontját.

HÍD – irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat. – 2021. május–június. Kiadja a Forum Könyvkiadó Intézet. Igazgató: Virág Gábor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 21000 Novi Sad, Vojvoda Mišić u. 1., telefon: 021/457-216; a Híd honlapja: www.hid.rs; e-mail: hid@forumliber.rs – A Szerb Köztársaság Tudományügyi és Technológiai Minisztériuma által tudományosnak (M53) minősített folyóirat. – Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. – Előfizethető az Izdavački zavod Forum 840-905668-94-es számlára (broj modela 97, poziv na broj [odobrenje] 16-80250-742131-00-04-820); előfizetéskor kérjük feltüntetni a Híd nevét. – Előfizetési díj belföldön 960 dinár. Egyes szám ára 200 dinár. Külföldre és külföldön egy évre 50 EUR – Készült a Sajnos Nyomdában, Újvidéken. – YU ISSN 0350-9079

CIP – A készülő kiadvány katalogizálása

A Matica srpska Könyvtára, Novi Sad

82+3

HÍD : irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat / Főszerkesztő Berényi Emőke. – 1. évf., 1. sz. (1934) – 7. évf., 15. sz. (1940) ; 9. évf., 1. sz. (1945)–. – Újvidék : Forum Könyvkiadó Intézet, 1934–1940 ; 1945–. – 23 cm

Havonta

ISSN 0350–9079

COBISS.SR-ID 8410114

ISSN 0350-9079

9 770350 907007